

The use of value-belief-norm model to investigate conservation behavior based on the participation of the ecotourism host community in Zagros forests (case study: Ghaleh-Gol forest, Lorestan)

Akram Latifinia¹, Rahim Maleknia^{*2}, Mehdi Rahimian³

1. Ph.D., Dept. of Forestry, Faculty of Agriculture and Natural Resources, Lorestan University, Khorramabad, Iran. E-mail: akram.latifi92@gmail.com
2. Corresponding Author, Associate Prof., Dept. of Forestry, Faculty of Agriculture and Natural Resources, Lorestan University, Khorramabad, Iran. E-mail: maleknia.r@lu.ac.ir
3. Associate Prof., Dept. of Agricultural Economics and Rural Development, Faculty of Agriculture and Natural Resources, Lorestan University, Khorramabad, Iran. E-mail: rahimian.m@lu.ac.ir

Article Info	ABSTRACT
<p>Article type: Full Length Research Paper</p> <p>Article history: Received: 09.13.2022 Revised: 10.30.2022 Accepted: 11.01.2022</p> <p>Keywords: Conservation behavior, Ecotourism, Participation, Value-belief-norm model</p>	<p>Background and Objectives: Ecotourism is a concept that has gained global attention in recent years and is commonly associated with the concepts of natural resource conservation and rural development. Studies show that ecotourism has the capacity to protect natural resources and improve the livelihood of the local communities, although the participation of this community must be taken into consideration. Therefore, a tool should be used to analyze the cooperative behavior of the local community in the protection of natural ecosystems. The aim of this study was to investigate the conservation behavior of the local community on ecotourism using the value-belief-norm model.</p> <p>Materials and Methods: A questionnaire with a group of experts was used to collect data using face-to-face interview with the local communities. A 287 completed questionnaires were analyzed. Data analysis was conducted for descriptive statistics using SPSS23 software, while Smart PIs software was used to analyze inferential statistics, such as to examine the correlation between independent and dependent variables in the form of structural equation modeling.</p> <p>Results: Comparing the values obtained from the fit indices in Stern's value-belief-norm model with the desired values shows that these values are within the standard range. Therefore, based on the values of the presented indicators, it can be concluded that the model used to study the intention of the local communities to participate in forest conservation is well adjusted. Moreover, the findings of the study indicated that all research hypotheses were confirmed in the value-belief-norm model. The variables used in the modelling efforts were able to explain 71.80% of the local community's intent for forest conservation behaviors.</p> <p>Conclusion: The results showed that biosphere values, altruistic values, sense of responsibility and awareness of the consequences have an effect on the cooperative behavior of the host community for the protection of forests. Given people's relationship and interaction with natural resources and strong religious beliefs towards the value of natural resources and their</p>

respect between people can be used to reinforce forest protection behavior and engage in protective behavior. This approach can be used as a suitable conservation tool for the Zagros forests.

Cite this article: Latifinia, Akram, Maleknia, Rahim, Rahimian, Mehdi. 2022. The use of value-belief-norm model to investigate conservation behavior based on the participation of the ecotourism host community in Zagros forests (case study: Ghaleh-Gol forest, Lorestan). *Journal of Wood and Forest Science and Technology*, 29 (3), 73-91.

© The Author(s).

DOI: 10.22069/JWFST.2022.20579.1982

Publisher: Gorgan University of Agricultural Sciences and Natural Resources

استفاده از مدل ارزش-باور-هنجار برای بررسی رفتار حفاظتی مبتنی بر مشارکت جامعه میزبان اکوتوریسم در جنگل‌های زاگرس (منطقه مورد مطالعه: قلعه گل، لرستان)

اکرم لطیفی‌نیا^۱، رحیم ملک‌نیا^{۲*}، مهدی رحیمیان^۳

۱. دکتری جنگلداری، دانشکده کشاورزی و منابع طبیعی، دانشگاه لرستان، خرم‌آباد، ایران. رایانامه: akram.latifi92@gmail.com
۲. نویسنده مسئول، دانشیار گروه جنگلداری، دانشکده کشاورزی و منابع طبیعی، دانشگاه لرستان، خرم‌آباد، ایران. رایانامه: maleknia.r@lu.ac.ir
۳. دانشیار گروه اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی، دانشکده کشاورزی و منابع طبیعی، دانشگاه لرستان، خرم‌آباد، ایران. رایانامه: rahimian.m@lu.ac.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله کامل علمی- پژوهشی	سابقه و هدف: اکوتوریسم مفهومی است که در سال‌های اخیر توجهات جهانی را به خود جلب کرده و به‌طور معمول با مفاهیم مربوط به حفاظت از منابع طبیعی و توسعه روستایی همراه است. مطالعات نشان می‌دهد که اکوتوریسم دارای ظرفیت حفاظت از منابع طبیعی و بهبود معیشت جوامع میزبان گردشگری است، اما بهره‌بردن مردم محلی از این ظرفیت، نیازمند مشارکت آنان در این فرایند است. بنابراین باید ابزاری برای تحلیل رفتار مشارکتی جامعه میزبان به‌عنوان یک رفتار محیط‌زیستی در حفاظت از اکوسیستم‌های طبیعی به‌کار گرفت. هدف این مطالعه بررسی رفتار حفاظتی جامعه میزبان گردشگری در حفاظت جنگل مبتنی بر اکوتوریسم با استفاده از مدل ارزش-باور-هنجار است.
واژه‌های کلیدی: اکوتوریسم، رفتار حفاظتی، مدل ارزش- باور- هنجار، مشارکت	مواد و روش‌ها: برای جمع‌آوری داده‌های این پژوهش از پرسش‌نامه استفاده شد. پرسش‌نامه براساس مدل ارزش-باور-هنجار و با مشورت با گروه متخصصین تهیه گردید. پس از تأیید روایی و پایایی، داده‌ها با همراهی افرادی از جامعه میزبان و به‌صورت مصاحبه رودررو با افراد جمع‌آوری شدند. تعداد ۲۷۸ پرسش‌نامه تکمیل و در فرآیند تحلیل مورد استفاده قرار گرفت. تحلیل داده‌ها برای آمار توصیفی با استفاده از نرم‌افزار SPSS23 و برای آمار استنباطی (برای بررسی روابط بین متغیرهای مستقل و وابسته در قالب مدل‌سازی معادلات ساختاری) با استفاده از نرم‌افزار Smart Pls انجام شد.

یافته‌ها: مقایسه مقادیر به‌دست‌آمده شاخص‌های برازش در مدل ارزش-باور-هنجار استرن با مقادیر مطلوب نشان می‌دهد که این مقادیر در حد استاندارد هستند؛ بنابراین بر اساس مقادیر شاخص‌های ارائه‌شده می‌توان بیان کرد که مدل استفاده‌شده برای بررسی قصد روستاییان میزبان برای مشارکت در حفاظت از جنگل مبتنی بر اکوتوریسم، از برازش مناسبی برخوردار است. هم‌چنین بر اساس یافته‌های پژوهش، تمامی فرضیات تحقیق در مدل ارزش-باور-هنجار تأیید شدند. نتایج نشان داد که متغیرهای تحقیق در این مدل قادرند که ۷۱/۸ درصد از قصد جامعه میزبان را برای رفتارهای حفاظت از جنگل تبیین کنند.

نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش نشان داد که ارزش‌های زیست‌کره، ارزش‌های نوع‌دوستانه، احساس مسئولیت و آگاهی از پیامدها بر رفتار مشارکتی جامعه میزبان برای حفاظت از جنگل تأثیر دارد. با توجه به ارتباط و تعامل مردم با منابع طبیعی و نگرش مثبت قوی درباره ارزش منابع طبیعی و احترام به آن در بین مردم، می‌توان از این موضوع برای تقویت رفتار حفاظت از جنگل بهره گرفته و انجام رفتار حفاظتی را به‌عنوان یک باور اخلاقی در بین جامعه میزبان گردشگری برجسته نمود. این راهکار می‌تواند به‌عنوان یک ابزار حفاظتی برای جنگل‌های زاگرس مورد استفاده قرار گیرد.

استناد: لطیفی‌نیا، اکرم، ملک‌نیا، رحیم، رحیمیان، مهدی (۱۴۰۱). استفاده از مدل ارزش-باور-هنجار برای بررسی رفتار حفاظتی مبتنی بر مشارکت جامعه میزبان اکوتوریسم در جنگل‌های زاگرس (منطقه مورد مطالعه: قلعه‌گل، لرستان). نشریه پژوهش‌های علوم و فناوری چوب و جنگل، ۲۹ (۳)، ۷۳-۹۱.

DOI: 10.22069/JWFST.2022.20579.1982

© نویسندگان.

ناشر: دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان

مقدمه

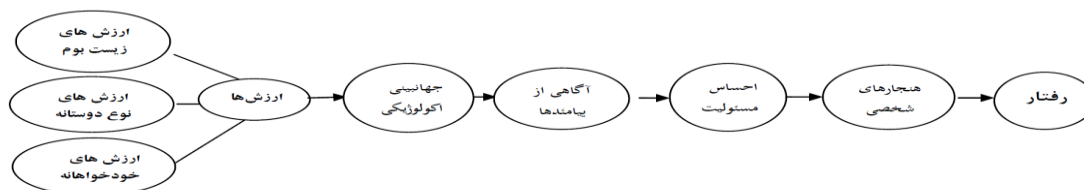
اکوتوریسم مفهومی است که در سال‌های اخیر توجهات جهانی را به خود جلب کرده و به‌طور معمول با مفاهیم مربوط به حفاظت از منابع طبیعی و توسعه روستایی همراه است (۱). بیان می‌شود که این نوع از گردشگری قادر به فراهم کردن توسعه اجتماعی-اقتصادی، بهبود معیشت جامعه میزبان، حفاظت از فرهنگ محلی و تنوع زیستی و ایجاد یک تجربه آموزشی-تفریحی برای گردشگران است (۲ و ۳). مطالعات نشان می‌دهد که اکوتوریسم دارای ظرفیت بهبود معیشت مردم محلی است، اما برای بهره بردن مردم محلی، نیاز به مشارکت آنان در این فرایند است (۴، ۵). در صورت بهره بردن جامعه میزبان از این مزایا، استراتژی‌های معیشتی آنان دیگر به بهره‌کشی از منابع طبیعی وابسته نخواهد بود (۶). بسیاری از جوامع محلی علی‌رغم شناخت محدود از مفاهیم محیط‌زیستی، دارای نگرش مثبتی در مورد توسعه اکوتوریسم هستند (۷). نتایج بررسی درک جامعه محلی از اکوتوریسم نشان می‌دهد که آن‌ها با نسبت‌های مختلف از اثرات منفی و مثبت اکوتوریسم بر شرایط اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و محیط‌زیست محلی آگاه بوده و خواهان مشارکت در استفاده از مزایای آن هستند (۳). ایجاد زمینه برای مشارکت جامعه محلی در مزایای اکوتوریسم، حضور در فرآیند تصمیم‌گیری و مدیریت، می‌تواند اثرات مثبت اقتصادی و محیط‌زیستی آن را تقویت کند. مشارکت جامعه میزبان می‌تواند عامل مهمی در موفقیت برنامه‌های حفاظتی مبتنی بر اکوتوریسم باشد (۸). مشارکت به دلیل اثر بالقوه‌ای که بر نگرش مردم نسبت به یک فعالیت و فرآیند تصمیم‌گیری دارد، یک متغیر رفتاری مهم در مدل‌های رفتاری است (۹). بنابراین باید ابزاری برای تحلیل رفتار مشارکتی جامعه میزبان به‌عنوان یک رفتار محیط‌زیستی در حفاظت از

اکوسیستم‌های طبیعی به کار گرفت. مطالعات نشان داده است که مدل ارزش-باور-هنجار^۱ به‌طور موفقیت‌آمیزی قادر است رفتارهای محیط‌زیستی افراد را در زمینه‌های مختلف تبیین کند (۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶). نظریه ارزش-باور-هنجار که در سال ۲۰۰۰ توسط استرن^۲ ارائه شد، ترکیبی از نظریه ارزش، پارادایم اکولوژیکی نوین و الگوی هنجار کنش شواترز^۳ است (شکل ۱). این نظریه، زنجیره علی (سببی) پنج متغیر را در برمی‌گیرد که شامل ارزش‌ها، جهان‌بینی اکولوژیکی، آگاهی از پیامدها، احساس مسئولیت و هنجارهای شخصی است (۱۱). جهت‌گیری ارزشی این نظریه شامل ارزش‌های زیست‌کره (ارزش‌گذاری بر تمامی گونه‌های محیط‌زیستی)، ارزش نوع‌دوستانه (رفاه سایر انسان‌ها) و ارزش خودخواهانه (کسب منافع شخصی) در ارتباط با محیط‌زیست است. این نظریه زیربنا و چارچوب رفتاری افراد در قبال محیط‌زیست را جهت‌دهی می‌کند. بر این اساس ارزش‌های محیط‌زیست، نوع‌دوستانه و خودخواهانه مبنایی برای اعتقادات محسوب می‌شوند که رفتار را تحت تأثیر قرار می‌دهند. مطالعات نشان داده است افرادی که نگرش زیست‌کره دارند، رفتارهای حامی محیط‌زیست از خود نشان می‌دهند. از طرفی افراد با دیدگاه ارزشی خودخواهانه رفتار زیست‌محیطی مناسبی ندارند (۱۷). در این نظریه، منظور از آگاهی از پیامدها، حد توجه یک فرد است که روی شخص یا نهاد انتزاعی (به‌طور مثال محیط‌زیست) تأکید دارد. این هنجارها در افرادی که اعتقاد دارند بعضی شرایط خاص باعث تهدید و ایجاد خطر برای دیگران می‌شود یا آگاهی محیط‌زیستی می‌توانند، موجب دفع این عواقب شوند، وجود دارد. احساس مسئولیت عامل بعدی باور شخصی و حفظ

1- Value-belief-norm theory
2- Stern
3- Schwartz

نگرانی‌های عمومی در مورد محیط‌زیست گرفته تا اعتقادات خاص در مورد پیامدهای منفی برخی فعالیت‌ها را پیشنهاد می‌دهد و درعین حال، بر توانایی و مسئولیت افراد برای جلوگیری از این پیامدهای منفی و فعال کردن هنجارهای شخصی آن‌ها برای حفظ محیط‌زیست تأکید دارد (۱۸).

محیط‌زیست است که فرد شخصاً خود را مسئول عواقب رفتاری درک شده می‌داند (۵). در واقع افرادی که نسبت به محیط‌زیست احساس تعهد می‌کنند، از طریق نگرش‌های ارزشی نوع‌دوستانه نسبت به جلوگیری از آسیب رساندن به محیط‌زیست مورد تشویق و انگیزش قرار گیرند (۱۷). نظریه ارزش-باور-هنجار زنجیره‌ای از متغیرها، ارزش‌ها و

شکل ۱- نظریه ارزش-باور-هنجار (۱۱).

Figure 1. Value-belief-norm theory (11).

آگاهی محیط‌زیستی، انتساب مسئولیت و هنجارهای شخصی بر رفتارهای حفاظتی محیط‌زیست گردشگران داخلی اثر معنادار دارند (۲۰). Lee و همکاران (۲۰۱۹) با استفاده از این نظریه به این نتیجه رسیدند که گردشگران دارای مسئولیت‌پذیری اجتماعی بالاتر، دارای رفتارهای حامی محیط‌زیست قوی‌تری هستند (۲۱). هم‌چنین Park و همکاران (۲۰۲۲) با تأیید رابطه بین ارزش، باورها و نرم‌های گردشگران حوزه اکوتوریسم، بیان کردند این روابط قادر به پیش‌بینی رفتارهای دوستدار محیط‌زیستی هستند (۲۲). جنگل‌های بلوط زاگرس یکی از اکوسیستم‌های جنگلی مهم در ایران هستند که اهمیت بالایی در تولید آب، حفاظت از خاک و معیشت مردم محلی دارند. درآمد کم سرانه و وابستگی بالای مردم به این منابع جنگلی از مهم‌ترین مشکلات اجتماعی اقتصادی منطقه و از عوامل اصلی تخریب است (۲۳). در این منطقه، درآمد نسبی حاصل از محصولات غیرچوبی برحسب استراتژی‌های معیشتی خانوار و میزان وابستگی به جنگل از ۱۰ تا ۳۰ درصد متفاوت است

این نظریه در مطالعات حوزه گردشگری برای شناخت رفتار گردشگران مورداستفاده قرار گرفته است. بررسی جامعه‌شناختی رفتار گردشگران نسبت به محیط‌زیست در پارک جنگلی نور نشان داد که بین سن گردشگران، محل سکونت و رفتارهای محیط‌زیستی رابطه معناداری وجود ندارد. در مقابل، جنسیت و سطح تحصیلات با رفتارهای محیط‌زیستی رابطه مثبت وجود دارد. هم‌چنین یافته‌ها نشان داد که در بین رفتارهای محیط‌زیستی گردشگران و متغیرهای مستقل (فشارهای هنجاری، فرصت، دانش محیط‌زیستی، ارزش زیست‌محیطی، پارادیم نوین بوم‌شناختی، توانایی، انگیزه) رابطه معناداری وجود دارد (۱۹). سیف و همکاران (۲۰۱۹)، به عوامل مؤثر در رفتارهای حفاظت از محیط‌زیست گردشگران داخلی فارس با تأکید بر نظریه ارزش-عقیده-هنجار و تئوری فعال‌سازی هنجار پرداختند. یافته‌ها نشان داد که متغیرهای ارزش نوع‌دوستانه و خودخواهانه، نگرش جهانی محیط‌زیستی، دلبستگی مکانی به صورت مستقیم و غیرمستقیم از طریق متغیرهای واسطه‌ای

آن‌ها خلاء شناخت علمی کاملاً محسوس است. چنان‌چه بیان شد، بیش‌تر مطالعات گذشته در حوزه اکوتوریسم به بررسی رفتارهای حفاظتی در بین گردشگران متمرکز بوده و مطالعات در زمینه بررسی رفتار مشارکتی جامعه میزبان در گردشگری مبتنی بر جنگل انجام نشده است. به‌عنوان مثال در منطقه قلعه‌گل از نظریه رفتار برنامه‌ریزی‌شده برای تحلیل رفتار مشارکتی گردشگران استفاده‌شده که نتایج بیانگر آن است که سه متغیر اصلی نظریه رفتار برنامه‌ریزی‌شده شامل نگرش، کنترل رفتاری درک‌شده و هنجار تأثیرات مثبتی بر قصد گردشگران در حفاظت از جنگل داشتند (۳۴). بنابراین این مطالعه قصد دارد برای تکمیل این شکاف تحقیقاتی، رفتار حفاظتی جامعه میزبان در حفاظت جنگل مبتنی بر اکوتوریسم را مطالعه نماید. در این پژوهش سعی بر این است چارچوبی برای بررسی اثر جهت‌گیری آگاهی محیط‌زیست، احساس مسئولیت و هنجارهای شخصی هم‌چنین نگرش و هنجار ذهنی بر رفتار مشارکتی جامعه میزبان ارائه گردد که این ارتباط از طریق نقش نظریه ارزش-باور-هنجار استرن (آگاهی محیط‌زیست، احساس مسئولیت و هنجارهای شخصی) در حفاظت از جنگل‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرد. در این مطالعه فرض بر این است که ارزش‌های مربوط به محیط‌زیست منجر به فعال شدن هنجارهای شخصی می‌شود که به‌نوبه خود این مسأله باعث رفتارهای محیط‌زیستی جامعه میزبان به شکل مشارکت آنان در حفاظت از جنگل خواهد شد. علی‌رغم پژوهش‌های صورت گرفته در زمینه گردشگری در ایران، این پژوهش رفتار جامعه میزبان در حفاظت از جنگل‌ها با متغیر رفتار مشارکتی با استفاده از نظریه ارزش-باور-هنجار برای اولین بار در کشور در نظر گرفته است و با توجه به هدف مورد نظر در پی پاسخ به این سؤال است که آیا ارزش‌ها، باورها و هنجارهای شخصی بر

(۲۴، ۲۵، ۲۶). این استفاده شامل انواعی از محصولات غیر الواری شامل میوه، برگ درختان برای علوفه دام، چرای دام در جنگل، هیزم، چوب سوخت و گیاهان دارویی است. فشار بهره‌برداری جوامع محلی که منجر به تغییر کاربری شده است (۲۷)، همراه با عوامل دیگری از جمله آتش‌سوزی (۲۸) و خشکسالی (۲۹) منجر به ایجاد شرایط بحرانی در زاگرس شده است. تنوع بخشیدن به راهبردهای معیشتی مردم محلی با کاهش فشار بر منابع طبیعی، منجر به بهبود شرایط این جنگل‌ها شود (۳۰). یکی از مهم‌ترین راهبردهای کاهش فشار بر منابع طبیعی، توسعه اکوتوریسم و مشارکت دادن جامعه محلی در مزایای آن است. منطقه جنگلی قلعه‌گل یکی از مناطق هدف گردشگری شهرستان خرم‌آباد است که با دارا بودن اقلیم معتدل و آبشارهای زیبا از جاذبه‌های مهم گردشگری استان لرستان و کشور ایران به شمار می‌رود. این منطقه هر ساله در کانون توجه بسیاری از گردشگران طبیعت‌محور قرار گرفته و با افزایش زیرساخت‌ها و توسعه راه‌های ارتباطی منطقه دسترسی به آن افزایش یافته و این امر خود باعث جذب گردشگر و رشد صنعت گردشگری متکی به طبیعت (اکوتوریسم) در این منطقه شده (۳۱) و احتمال آسیب به محیط طبیعی آن را افزایش داده است، به‌طوری‌که در سال‌های اخیر منطقه جنگلی قلعه‌گل دستخوش تخریب شدید قرار گرفته است (۳۲، ۳۳). یکی از روش‌های کاهش اثرات اکوتوریسم در این منطقه جلب مشارکت جامعه میزبان، آگاهی محیط‌زیستی، احساس مسئولیت و هنجارهای شخصی، هم‌چنین تغییر در نگرش و رفتار جامعه میزبان به‌سوی رفتار حفاظتی زیست‌محیطی است (۹). مرور مطالعات نشان می‌دهد که تعداد مطالعات علمی جهت تحلیل جامعه میزبان بسیار اندک بوده و به‌ویژه در ارتباط با مناطق گردشگری جنگلی و حفاظت از

مواد و روش‌ها

منطقه مورد مطالعه: پارک حوزه آبخیز قلعه گل استان لرستان واقع در ۳۵ کیلومتری جنوب شهرستان خرم‌آباد با ۴ زیر حوزه و ۴۰ روستا با مساحت ۲۰۰۰۰ هکتار قرار دارد. حداقل و حداکثر ارتفاع این منطقه به ترتیب ۱۵۰۰ و ۲۵۲۰ متر از سطح دریا است. میانگین بارندگی سالانه بر اساس اطلاعات ایستگاه هواشناسی مجاور ۷۲۵/۲۴ میلی‌متر گزارش شده است که عمده بارش در نیمه دوم سال اتفاق می‌افتد. منطقه مورد مطالعه بر اساس طبقه‌بندی اقلیمی آمبرژه، دارای اقلیم نیمه مرطوب سرد است. بافت خاک منطقه با استفاده از مثلث بافت خاک، لومی است. درختان منطقه عمدتاً گونه بلوط ایرانی با فرم رویشی شاخه‌زاد و تک اشکوبه است (۳۵). این منطقه یکی از نقاط گردشگری مورد توجه استان لرستان است. وجود جاذبه‌های طبیعی از جمله جنگل، رود و آبشار، این منطقه را تبدیل به یک نقطه گردشگری کرده است. میزان تخریب در این منطقه جنگلی، باعث شده است که در سالیان اخیر برنامه‌هایی برای حفاظت از این مناطق تدوین شود. گردشگری مبتنی بر جاذبه‌های طبیعی همواره به‌عنوان یک راهکار مورد توجه بوده است (۳۶). این موضوع، از دلایل انتخاب منطقه مورد مطالعه برای انجام این پژوهش است.

مشارکت جامعه میزبان اکوتوریسم در حفاظت از جنگل‌ها تأثیر دارد یا خیر؟

بر مبنای هدف تعریف‌شده فرضیات پژوهش به‌صورت زیر خواهد بود:

(۱) ارزش‌های اکولوژیکی جامعه محلی نسبت به حفظ جنگل با جهان‌بینی اکولوژیکی آنان رابطه مثبت و معنی‌داری دارد.

(۲) ارزش‌های نوع دوستانه جامعه محلی نسبت به حفظ جنگل با جهان‌بینی اکولوژیکی آنان رابطه مثبت و معنی‌داری دارد.

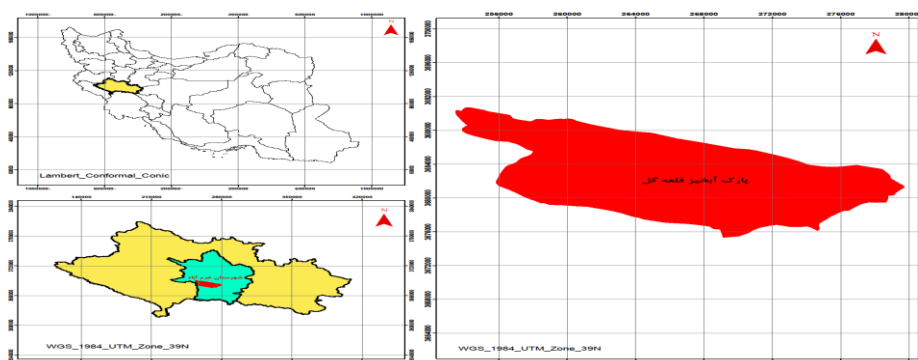
(۳) ارزش‌های خودخواهانه جامعه محلی نسبت به حفظ جنگل با جهان‌بینی اکولوژیکی آنان رابطه مثبت و معنی‌داری دارد.

(۴) ارزش‌های اکولوژیکی جامعه محلی نسبت به حفظ جنگل با آگاهی آنان از پیامدها رابطه مثبت و معنی‌داری دارد.

(۵) آگاهی جامعه محلی از پیامدهای حفظ جنگل با احساس مسئولیت آنان رابطه مثبت و معنی‌داری دارد.

(۶) احساس مسئولیت جامعه محلی نسبت به حفظ جنگل با هنجارهای شخصی آنان رابطه مثبت و معنی‌داری دارد.

(۷) هنجارهای شخصی جامعه محلی نسبت به حفظ جنگل با رفتارهای حفاظتی مبتنی بر مشارکت آنان رابطه مثبت و معنی‌داری دارد.

شکل ۲- منطقه مورد مطالعه.

Figure 2. Study area.

از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که مقدار آن برای گویه‌های مختلف بین ۰/۷ تا ۰/۹ به دست آمد. داده‌ها از طریق مصاحبه حضوری جمع‌آوری شدند. برای ایجاد اعتماد بیش‌تر در جامعه میزبان، در مراحل مختلف جمع‌آوری داده و انجام مصاحبه برای تکمیل پرسش‌نامه، از همراهی افرادی از جامعه میزبان استفاده شد.

تجزیه و تحلیل داده‌ها: داده‌ها پس از جمع‌آوری و ویرایش با نرم‌افزارهای SPSS23 و Smart Pls تجزیه و تحلیل شدند. آمار توصیفی (شامل فراوانی، درصد فراوانی و میانگین) با استفاده از نرم‌افزار SPSS23 و آمار استنباطی (برای بررسی روابط بین متغیرهای مستقل و وابسته در قالب مدل‌سازی معادلات ساختاری) با استفاده از نرم‌افزار Smart Pls انجام شد. در روش مدل‌سازی معادلات ساختاری از دو حالت t-values (با استفاده از فرمان Bootstrapping) برای آزمون فرضیه‌های پژوهش و تخمین استاندارد (Standardized estimation) برای بررسی شدت تأثیر متغیرها استفاده شد.

نتایج و بحث

مشخصات افراد شرکت‌کننده در پژوهش: جدول ۱، برخی از مشخصات پاسخ‌دهندگان را نشان می‌دهد. همان‌طور که در جدول مشخص است، ۲۰۲ نفر از پاسخ‌دهندگان مرد و ۷۶ زن بودند. تعداد افراد مجرد و متأهل به ترتیب ۶۰ و ۲۱۸ نفر بود. از نظر تحصیلات هم بالاترین میزان مربوط به دارندگان تحصیلات دانشگاهی (۷۷ نفر) بود و پس‌از آن، تحصیلات پایین‌تر از دیپلم (۸۰ نفر)، دیپلم (۳۸ نفر) و بی‌سواد (۸۳ نفر) قرار داشت. ۲۴۵ نفر از افراد شرکت‌کننده در پژوهش دارای شغل آزاد بوده و ۱۲ نیز شغل‌های دولتی داشتند. در مجموع ۲۱ نفر از افراد نیز فاقد شغل بودند.

تعیین حجم جامعه و نمونه جامعه میزبان: جامعه آماری میزبان این پژوهش، سرپرست خانوارهای روستاییان واقع در حوزه آبخیز قلعه‌گل به تعداد ۹۵۰ خانوار می‌باشد. حجم نمونه با استفاده از جدول مورگان کرجسی، ۲۷۴ عدد تعیین و برای افزایش دقت مطالعه، ۲۸۰ پرسش‌نامه تکمیل شد. پرسش‌نامه‌ها به صورت تصادفی در بین روستاییان توزیع و تکمیل گردید. بعد از حذف موارد دارای ایراد، در نهایت ۲۷۸ عدد از پرسش‌نامه‌های تکمیل‌شده وارد تحلیل شدند.

ابزار سنجش مورد استفاده و بررسی روایی و پایایی آن: ابزار اصلی در این پژوهش پرسشنامه بود که به طور عمده تدوین آن بر اساس دستورالعمل استرن انجام شد. بدین منظور پرسشنامه طراحی شده مشتمل بر دو بخش کلی بود. در بخش اول، ویژگی‌های فردی، اطلاعات کلی و جمعیت شناختی (سؤالات مربوط به جنسیت، رشته تحصیلی، میزان تحصیلات، محل سکونت) جامعه میزبان جمع‌آوری شد. بخش دوم نیز شامل پرسشنامه سنجش سازه‌های نظریه ارزش-باور-هنجار است. برای استخراج گویه‌های هرکدام از سازه‌های نظریه ارزش-باور-هنجار (ارزش‌ها، آگاهی از پیامدها، احساس وظیفه و مسئولیت‌پذیری و هنجارهای شخصی) بر اساس دستورالعمل استرن و همکاران و از مقالات مرتبط استفاده شد. به منظور ارزیابی کلی شاخص‌های مورد سنجش، پیش‌نویس نظرسنجی و سؤالات قبل از ورود به مرحله مصاحبه با جامعه میزبان، توسط یک هیأت خبره مورد بررسی قرار گرفت. این هیأت متخصص شامل اساتید رشته‌های جنگلداری، ترویج و آموزش کشاورزی، توسعه روستایی، گردشگری و کارشناسان سازمان میراث فرهنگی، منابع طبیعی و گردشگری منطقه بودند و بر اساس دیدگاه آنان اصلاحات مورد نظر به عمل آمد. سؤالات بر اساس مقیاس طیفی لیکرت طراحی و از ۱ تا ۵ نمره‌گذاری شدند. هم‌چنین به منظور بررسی پایایی ابزار پژوهش

جدول ۱- مشخصات فردی نمونه‌های مورد مطالعه.

Table 1. Socio-economic characteristics of participants.

درصد %	گروه‌ها Groups	متغیر Variable	درصد %	گروه‌ها Groups	متغیر Variable
21.6	مجرد Non-married	وضعیت تأهل Marital State	72.7	مرد Male	جنسیت Gender
78.4	متأهل Married		27.3	زن Female	
4.3	دولتی Governmental Jobs	شغل Job	27.7	بالتر از دیپلم University degrees	سطح تحصیلات Educational status
88.1	آزاد Non-governmental Job		13.7	دیپلم Diploma	
7.6	بیکار Unemployee		28.7	پایین‌تر از دیپلم Scholl	
			29.9	بی‌سواد Illiterate	

قصد روستاییان میزبان در رفتارهای حفاظت از جنگل از شاخص‌های مختلفی استفاده شد (جدول ۲). مقایسه تمامی مقادیر به دست آمده شاخص‌های برازش در مدل ارزش- باور- هنجار استرن با مقادیر مطلوب نشان می‌دهد که این مقادیر در حد استاندارد هستند.

نتایج استنباطی جامعه میزبان بر اساس مدل ارزش- باور- هنجار (VBN) ارزیابی مدل اندازه‌گیری: به منظور بررسی برازش، روایی و پایایی سازه‌های پژوهش یعنی ارزش‌های اکولوژیکی، ارزش‌های نوع دوستانه، ارزش‌های خودخواهانه، جهان‌بینی اکولوژیکی، آگاهی از پیامدها، هنجارهای شخصی و احساس مسئولیت نسبت به

جدول ۲- شاخص‌های برازش مدل برای تشخیص مناسب بودن مدل VBN.

Table 2. A summary of the goodness of fit indices for the measurement model.

RMS-Theta	NFI	D-G2	D-G1	SRMR	شاخص برازش Fit Index
≤0.12	>0.90	>0.05	>0.05	<0.1	مقدار پیشنهاد شده Recommended value
0.10	0.970	0.650	0.477	0.96	مقدار برآورد شده مدل VBN Estimated value

استخراج شده (AVE) برای تمام سازه‌های مدل پیشنهادی پژوهش بیش‌تر از ۰/۵۰ بود؛ بنابراین، تمام متغیرهای نهفته مدل پیشنهادی پژوهش از پایایی و روایی مناسبی برخوردار بودند (جدول ۳).

روایی و پایایی مدل: در بررسی روایی و پایایی ابزار پژوهش نتایج نشان داد که پایایی ترکیبی (CR) تمام سازه‌های موجود در مدل پیشنهادی پژوهش بیش‌تر از ۰/۶۰ و ضریب آلفای کرونباخ (α) آن‌ها نیز بالاتر از ۰/۷۰ بود؛ علاوه بر این، میانگین واریانس

جدول ۳- نتایج تحلیل عاملی تأییدی برای مدل اندازه‌گیری VBN.

Table 3. Results of model.

مدل (VBN)		آیتم‌های اندازه‌گیری Measured Statements		متغیرهای پژوهش Research Variables
آمار پایایی و روایی Integrity and reliability	t	λ		
AVE: 0.560 CR: 0.863 α : 0.802	16.364	0.779	برای تهیه و فروش زغال جهت استفاده در فعالیت‌های گردشگری، درختان جنگلی را قطع نمی‌کنم. I do not cut forest trees to prepare and sell charcoal for use in tourism activities	رفتار حفاظتی Conservative behavior (CB)
	13.783	0.699	برای ایجاد امکانات گردشگری، درختان جنگل را قطع نمی‌کنم. I do not cut down forest trees to create tourism facilities.	
	11.588	0.621	اگر گردشگری به جنگل آسیب بزند حتماً به او تذکر می‌دهم. If tourism damages the forest, I will definitely warn her.	
	22.061	0.802	موارد تخریب جنگل (آتش‌سوزی، قطع درختان و...) توسط گردشگران یا جامعه میزبان را به مراجع دولتی گزارش می‌دهم. I report forest destruction (fire, cutting trees, etc.) by tourists or the host community to government authorities.	
AVE: 0.580 CR: 0.804 α : 0.636	45.339	0.846	من به محیط‌بانان و مأموران دولتی برای محافظت از جنگل به‌عنوان جاذبه گردشگری کمک می‌کنم. I help government officials to protect the forest as a tourist attraction.	ارزش‌های اکولوژیکی Ecological Value (EV)
	15.414	0.709	حفاظت از محیط‌زیست و حفاظت از جنگل برای من اهمیت دارد. Environmental and forest protection is important to me.	
	38.572	0.859	محافظت از جنگل ارزشمندتر از کسب درآمد از جنگل است. Protecting the forest is more valuable than making profit from the forest.	
AVE: 0.532 CR: 0.772 α : 0.571	13.468	0.707	جمع‌آوری زباله و جلوگیری از آلودگی در جنگل برای من اهمیت دارد. Collecting garbage and preventing pollution in the forest is important to me.	ارزش‌های نوع دوستان Altruistic value (AV)
	29.462	0.784	معتقدم که استفاده از نعمت جنگل باید برای همه مردم برابر باشد. Using of the forest should be equal for all people.	
	12.901	0.662	جنگل حق همه مردم است، پس نباید آن را با رفتارهایم تخریب کنم. The forest belongs to all people, so I should not destroy it with my actions.	
	17.317	0.736	من باید طوری از جنگل استفاده کنم، که آیندگان نیز از آنها استفاده کنند. I have to use the forest in a way that future generations can also use them.	

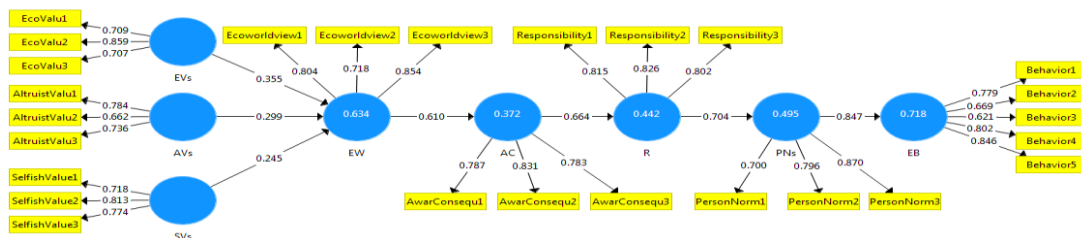
ادامه جدول ۳-

Continue Table 3.

مدل (VBN)				آیتم‌های اندازه‌گیری	متغیرهای پژوهش
آمار پایایی و روایی	t	λ	Measured Statements	Research Variables	
	12816	0.718	منابع طبیعی مانند جنگل فقط وسیله‌ای برای کسب درآمد است. Natural resources like forest are just a means to earn money.		
AVE: 0.592 CR: 0.813 α : 0.654	31.275	0.813	در شرایط اقتصادی امروز من نمی‌توانم به جنگل یا منافع جمعی فکر کنم. In today's economic situation, I cannot think about the forest or public interests.	ارزش‌های خودخواهانه Egoistic value (EGV)	
	20.975	0.774	درآمد از جنگل برای من مهم‌تر از حفظ آن است. Earning from the forest is more important to me than preserving it.		
	25.733	0.804	جنگل میزان منابع و فضای محدودی دارد. Forst resources and area are limit.		
AVE: 0.631 CR: 0.836 α : 0.703	20./991	0.718	جوامع محلی حق ندارند برای کسب درآمد بیشتر، جنگل را تخریب کنند Local communities do not have the right to destroy the forest to earn more money.	جهان‌بینی اکولوژیکی Ecological Paradigm (EP)	
	29.537	0.854	گیاهان و حیوانات به‌عنوان موجودات زنده همانند انسان حق زندگی دارند. Plants and animals have the right to live as living beings		
	19.943	0.787	حفظ جنگل برای تمامی انسان‌ها سودمند است. forest conservation is beneficial for all people.		
AVE: 0.641 CR: 0.843 α : 0.721	30.774	0.831	تخریب جنگل منطقه، باعث تغییر آب‌وهوا و اقلیم منطقه و خشکسالی می‌شود. The destruction of the forest in the region climate change of and drought.	آگاهی از پیامدها Awareness of consequences (AC)	
	25.434	0.783	استفاده بیش‌ازحد از توان تولید جنگل باعث تخریب جنگل می‌شود. Excessive use of forest production power causes forest destruction.		
	21.541	0.815	اگر آتش‌سوزی در جنگل رخ دهد وظیفه من است که برای خاموش کردن آن اقدام کنم. If there is a fire in the forest, it is my duty to extinguish it.		
AVE: 0.663 CR: 0.855 α : 0.747	28.819	0.826	من مسئولیت دارم که از جنگل در برابر هرگونه خطر احتمالی برای آن محافظت کنم. I have the responsibility to protect the forest from any possible danger to it.	احساس مسئولیت Ascription of responsibility (AR)	
	24.172	0.802	به نظر من، بیشتر مسئولیت حفظ جنگل باید بر دوش دولت باشد. most of the responsibility for forest conservation should be on the shoulders of the government.		
	12.690	0.700	من از نظر اخلاقی برای حفظ جنگل احساس تعهد و اجبار می‌کنم. I feel morally obligated to preserve the forest.		
AVE: 0.627 CR: 0.833 α : 0.705	23.120	0.796	به نظر من، مسائل زیست‌محیطی نباید مورد غفلت و بی‌توجهی قرار گیرند. In my opinion, environmental issues should not be neglected.	هنجارهای شخصی Personal norm (PN)	
	56.284	0.870	من فکر می‌کنم جوامع محلی باید از جنگل محافظت کنند. I think local communities should protect the forest.		

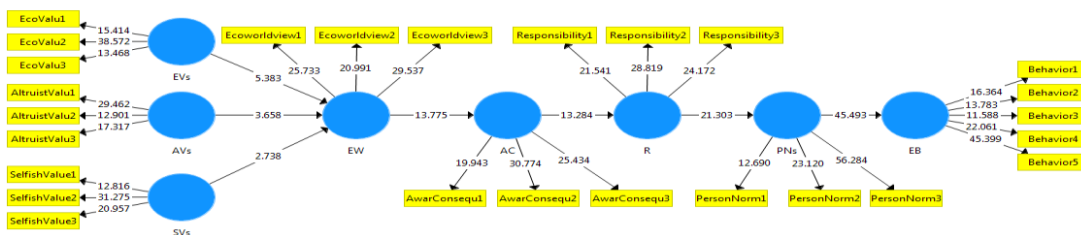
شد. مدل مسیر پژوهش با نمایش بارهای عاملی استاندارد شده و معنی داری در شکل های ۳ و ۴ ارائه شده است.

پس از تأیید مدل های اندازه گیری پژوهش با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی، به منظور آزمون فرضیه ها در قالب مدل مفهومی پیشنهادی پژوهش از روش تحلیل مسیر (ارزیابی مدل ساختاری) استفاده

شکل ۳- مدل مسیر با بارگذاری فاکتورهای استاندارد شده VBN.

Figure 3. structural model with standardized path coefficients.

شکل ۴- مدل مسیر با بارگذاری مقادیر T-values VBN.

Figure 4. structural model with s path coefficients.

تمامی فرضیات پژوهش در مدل ارزش- باور- هنجار تأیید شدند. نتایج نشان داد که متغیرهای پژوهش در این مدل قادرند که ۷۱/۸ درصد از قصد جامعه میزبان را برای رفتارهای حفاظت از جنگل تبیین کنند.

آزمون فرضیات تحقیق: در این مرحله نتایج تأثیر نهایی متغیرها بر قصد جامعه میزبان در رفتارهای حفاظت از جنگل ارائه شده است (جدول ۴)؛ بنابراین، برای آزمون فرضیات پژوهش از روش Bootstrapping استفاده شد. نتایج بیانگر این بود که

جدول ۴- نتایج آزمون فرضیات.

Table 4. Results of Hypothesis analysis.

فرضیه Hypothesis	P Value	R ²	t	γ	فرضیات پژوهش Hypothesis
تأیید Supported	0.000	0.634	5.383	0.355	ارزش‌های اکولوژیکی ← جهان‌بینی اکولوژیکی
تأیید Supported	0.000	0.634	3.658	0.299	ارزش‌های نوع‌دوستانه ← جهان‌بینی اکولوژیکی
تأیید Supported	0.000	0.634	2.738	0.245	ارزش‌های خودخواهانه ← جهان‌بینی اکولوژیکی
تأیید Supported	0.000	0.372	13.775	0.610	جهان‌بینی اکولوژیکی ← آگاهی پیامدها
تأیید Supported	0.000	0.442	13.284	0.664	آگاهی پیامدها ← احساس مسئولیت
تأیید Supported	0.000	0.495	21.303	0.704	احساس مسئولیت ← هنجارهای شخصی
تأیید Supported	0.006	0.718	45.493	0.847	هنجارهای شخصی ← رفتار حفاظتی

بحث و نتیجه‌گیری

مطالعه حاضر باهدف بررسی تأثیر ارزش، باور و هنجارهای شخصی بر مشارکت جامعه میزبان اکوتوریسم در حفاظت از جنگل‌ها انجام شد. از آن‌جاکه مطالعات گذشته بر ارزش، باور و هنجارهای گردشگران متمرکز بوده و کمتر به بررسی جامعه میزبان پرداخته‌اند، در این بخش از مقاله، نتایج با ارجاع به این مقالات مورد بحث قرار خواهد گرفت. نتایج پژوهش نشان داد که ارزش‌های جامعه میزبان (ارزش‌های زیست‌کره، ارزش‌های نوع‌دوستانه و ارزش‌های خودخواهانه) نسبت به جنگل قلعه‌گل با باورهای آنان نسبت به مشارکت در حفاظت از جنگل رابطه مثبت و معناداری دارد. این نتایج با مطالعات انجام‌شده دیگر همخوانی دارد (۱۶، ۳۵، ۳۶، ۳۷). در این پژوهش سه جهت‌گیری ارزشی محیط‌زیست

(ارزش‌گذاری بر تمامی گونه‌های محیط‌زیستی)، نوع‌دوستی اجتماعی (رفاه سایر انسان‌ها) و خودخواهانه (کسب منافع شخصی) در ارتباط با مشارکت در حفاظت از جنگل قلعه‌گل مورد بررسی قرار گرفت. نتایج مطالعه نشانگر این است که روستاییانی که جهت‌گیری بیش‌تری به‌سوی ارزش‌های طرفدار محیط‌زیست دارند، در مورد ارتباط خود با محیط‌زیست نگرش مثبت‌تر دارند، اما در مقابل روستاییانی که فقط به خود توجه داشته و به زندگی دیگران و محیط‌زیست اهمیت نمی‌دهند، به‌طور عمده رفتارشان بر اساس منفعت‌طلبی شکل می‌گیرد. در مقابل روستاییان با جهت‌گیری ارزشی نوع‌دوستانه تلاش می‌کنند اعمال و فعالیت‌هایشان در راستای حفاظت از محیط‌زیست باشد تا موجب صدمه زدن به دیگران نشود. جهت‌گیری ارزشی نوع‌دوستی اجتماعی

محیطزیست داشته و تلاش کنند تا به شکلی اخلاقی‌تر با محیطزیست در تعامل باشند. این موضوع بر اساس نتایج پژوهش نیز مورد تأیید قرار گرفته است (۴۰، ۴۱). این یافته هم بر لزوم ترویج و آموزش باهدف افزایش آگاهی‌های محیطزیستی در جامعه میزبان تأکید دارد.

نتایج این پژوهش نشان داد که احساس وظیفه و مسئولیت‌پذیری روستاییان در قبال حفظ جنگل اثر مثبت و معنی‌داری بر هنجارهای شخصی و پایبندی بیشتر آن‌ها به رعایت اصول اخلاقی در برخورد با حفاظت از جنگل دارد. مسئولیت‌پذیری نشانه احساس وظیفه یا تعهد افراد در برابر محیطزیست است، به طوری که به هراندازه مسئولیت‌پذیری فرد بیشتر باشد، به همان میزان رفتار مسئولانه‌تر و اخلاق‌مدارتری نسبت به حفاظت از جنگل خواهد داشت. بر اساس نتایج می‌توان استدلال نمود که ارزش‌های اکولوژیکی و آگاهی از اثرات مثبت و منفی فعالیت‌های گردشگری بر روی منابع جنگلی و محیطزیست نیز می‌تواند در انجام یا عدم انجام رفتارهای حفاظتی تأثیرگذار باشد که با پذیرش مسئولیت در قبال منابع جنگلی باعث می‌شود فرد به دنبال کسب اطلاعات بیشتر در مورد رفتارهای جایگزین باشد و از هر اقدامی در این راستا چشم‌پوشی نکند. یافته‌های پژوهش مشخص کرد که باورهای شخصی جامعه میزبان نسبت به حفظ جنگل قلعه‌گل با رفتار آنان نسبت به مشارکت در حفاظت جنگل رابطه مستقیم دارد. نتایج پژوهش‌های مختلفی هم‌چون (۴۱، ۴۲) نیز بیانگر آن است که باورهای شخصی افراد در بروز رفتارهای محیطزیستی نقش مستقیمی دارد. در واقع باور شخصی افراد می‌تواند برای پیش‌بینی رفتار محیطزیستی افراد مورد استفاده قرار گیرد. در این خصوص Nelson و Ryan (۲۰۱۵) بیان می‌کنند که رفتار افراد به وسیله فشارها و

بر رفتار محیطزیستی دوستانه به واسطه آگاهی محیطزیست، احساس مسئولیت، هنجارهای شخصی، ارزش‌های محیطزیست، رفتارهای حافظ محیطزیست و رضایت از گردشگری محیطزیست اثرگذار است (۳۲). تدوین برنامه‌های آموزشی- ترویجی می‌تواند گامی در تقویت دیدگاه‌های نوع‌دوستی اجتماعی و در نتیجه تقویت رفتارهای محیطزیستی باشد.

نتایج پژوهش نشان داد که باورهای شخصی جامعه میزبان اکوتوریسم نسبت به جنگل مقصد گردشگری با هنجارهای شخصی آنان نسبت به حفظ جنگل قلعه‌گل رابطه مستقیم دارد که با نتایج پژوهش‌های انجام‌شده همخوانی دارد (۱۱، ۳۶، ۳۷، ۳۸). پژوهش‌های فوق نیز بیان کرده‌اند که باورهای شخصی دارای رابطه مثبت و معنی‌داری با هنجارهای شخصی است. در این پژوهش سه متغیر ارزش‌های اکولوژیکی، آگاهی از پیامدها و احساس مسئولیت به عنوان باورهای جامعه میزبان نسبت به حفظ جنگل قلعه‌گل مورد بررسی قرار گرفت. با توجه به نتایج این پژوهش، ارزش‌های اکولوژیکی جامعه میزبان اثر مثبت و معنی‌داری بر میزان آگاهی آن‌ها از نتایج فعالیت‌هایشان در حفاظت از جنگل دارد. بر اساس این یافته می‌توان استدلال کرد که روستاییانی که عقاید اکولوژیکی قوی‌تری دارند، احساس وظیفه بیشتری در مورد حفظ جنگل داشته و همواره تلاش می‌کنند که در خصوص نتایج و پیامدهای فعالیت‌های خود و دیگران بر روی جنگل آگاهی و اطلاعات بیشتر و دقیق‌تری کسب نمایند (۳۹). بر اساس بخش دیگری از نتایج این پژوهش، آگاهی جامعه میزبان از پیامدهای فعالیتشان در جنگل اثر مثبت و معنی‌داری بر احساس وظیفه و مسئولیت‌پذیری آن‌ها در قبال حفاظت از جنگل دارد. به عبارت دیگر، آگاهی بیشتر روستاییان و از نتایج مضر رفتارهایشان موجب می‌شود تا آن‌ها احساس وظیفه بیشتری برای حفظ

از این رو، به‌خوبی می‌توان از این موضوع برای تقویت رفتار حفاظت از جنگل بهره گرفته و انجام رفتار حفاظتی را به‌عنوان یک باور اخلاقی قوی در بین جامعه میزبان گردشگری برجسته کرد. این رفتار حفاظتی به‌عنوان یک رفتار حامی محیط‌زیست، می‌تواند سبب به حداقل رساندن تأثیرات منفی فعالیت‌های گردشگری شود (۴۴). پیشنهاد می‌شود که با توجه به پتانسیل طبیعی منطقه و همچنین تمایل جامعه میزبان به مشارکت در برنامه‌های اکوتوریسم، از توسعه گردشگری به‌عنوان یک راهکار حفاظتی برای جنگل استفاده شود. این راهکار می‌تواند با ایجاد درآمد جانبی، وابستگی جوامع محلی به منابع جنگلی را کاهش دهد. همچنین توصیه می‌شود که این اقدام با برنامه‌های ترویجی ترکیب شده تا علاوه بر افزایش مشارکت مردم محلی، زمینه آموزش آن‌ها برای تقویت رفتارهای حامی محیط‌زیست در گردشگری فراهم شود. موفقیت برنامه‌های حفاظت جنگل مبتنی بر اکوتوریسم، نیازمند همکاری‌های بین سازمانی است، از این رو پیشنهاد می‌شود که ادارات منابع طبیعی و آبخیزداری، برای جلب مشارکت سایر سازمان‌های مرتبط با گردشگری و توسعه روستایی اقدام نمایند.

انتظارات اطرافیان از یک سو و باورهای درونی خود از سوی دیگر، تعیین می‌شود به‌طوری‌که رفتار افراد تابعی از هنجارها و باورهای درونی آن‌ها محسوب می‌شود، به‌نحوی که پایبندی افراد به رعایت اصول اخلاقی پیش‌بینی‌کننده مناسبی برای رفتار حفاظتی آنان است (۴۳). باورهای شخصی قدرت زیادی در وارد کردن افراد به رفتارهای حفاظتی دارند، افراد از طریق باورهای خود به رفتارهای حفاظتی روی می‌آورند و هیچ‌کس آن‌ها را وادار به انجام کاری نمی‌کند، بلکه خود به انجام این رفتارها اعتقاد قلبی دارند و این باورها محرک‌های مؤثری در توسعه رفتارهای حفاظتی هستند. بنابراین اگر افراد هنجارها و باورهای اخلاقی و سالم در رابطه با حفاظت از جنگل داشته باشند، رفتارهای حفاظتی بیش‌تر و متناسب‌تری از خود نشان می‌دهند. وجود ارزش و باورهای مثبت جامعه میزبان گردشگری نسبت به حفاظت از جنگل می‌تواند باعث تشویق رفتارهای محیط‌زیستی شده که نتیجه آن پایداری محیط‌زیست است (۲۵). به‌رحال، به دلیل آن‌که مردم محلی در مناطق روستایی ارتباط و تعامل نزدیکی با منابع طبیعی داشته و دارای باورهای قوی درباره ارزش منابع طبیعی و احترام به آن هستند،

منابع

1. Forje, G.W., and Tchamba, M.N. 2022. Ecotourism governance and protected areas sustainability in Cameroon: The case of Campo Ma'an National Park, Current Research in Environmental Sustainability. Current research in environmental sustainability. 4. 100172.
2. Admasu, S. 2020. Ecotourism as a tool to substantially funding conservation endeavors in Ethiopia. J. Tourism Hospit. 9: 3. 432-439.
3. Angesta, A.T., Lemma, B., Yeshitela, K., and Endrias, M. 2022. Community perceptions towards the impacts of ecotourism development in the central highlands of ethiopia: The case of lake wanchi and its adjacent landscapes. Heliyon 4. 31p.
4. Forje, G.W., Tchamba, M.N., and Eno-Nku, M. 2021. Determinants of ecotourism development in and around protected areas: the case of Campo Ma'an National Park in Cameroon. Scientific African. 11: 1-13.
5. Farhadi, P., Soosani, J., Adeli, K., and Alijani, V. 2014. Investigation of positioning and species diversity changes caused by local communities in Zagros forests (Case Study: Ghalehgor forest, Zagros, IRAN). J. of Wood & Forest Science and Technology. 20: 4. 61-80. (In Persian)

6. Goodwin, H. 2002. Local community involvement in tourism around National Parks: opportunities and constraints. *Current Issues in Tourism*. 5: 3. 338-360.
7. Makindi, M. 2016. Local communities, biodiversity conservation and ecotourism: a case study of the Kimana Community Wildlife Sanctuary, Kenya. *African J. of Hospitality, Tourism and Leisure*. 5: 3. 1-15.
8. Nguyen, T.H. 2009. Human ecological analysis of land and forest use by the Hmong people for harmonising with the governmental reforestation program in Vietnam, Ph. D. Dissertation, Geound Hydrowissenschaften der Technischen Dresden.
9. Jafari, S., Najarzade, M., Jafari, N., and Rajabi, N. 2017. The Structural Relationship of Perceived Value and Tourist Satisfaction with Environmentally Responsible Behavior: The Mediating Role of Tourist Activity Involvement. *J. of management & accounting School*. 12: 37. 115-151. (In Persian)
10. Cao, H., Fan Li, F., Kai Zhao, K., Chen Qian, C., and Tao Xiang, T. 2022. From value perception to behavioral intention: Study of Chinese smallholders' pro-environmental agricultural practices. *J. of Environmental Management*. 315: 1-15.
11. Chen, M. 2015. An examination of the value-belief-norm theory model in predicting pro environmental behavior in Taiwan. *Asian J. of Social Psychology*. 18: 2. 145-151.
12. Ghazali, E.M., Nguyen, B., Mutum, S.S., and Yap, S. 2019. Pro-environmental behaviours and value-belief-norm theory: assessing unobserved heterogeneity of two ethnic groups. *Sustainability*. 11: 2-28.
13. Joachim, O., Kamarudin, N., Aliagha, G., and Ufere, K. 2015. Theoretical explanations of environmental motivations and expectations of clients on green building demand and investment. *Earth and Environmental Science*. 23: 1-17.
14. Safa, L., Mangeli, N., and Ganjkhanelo, M.M. 2017. Affecting factor on villagers' pro-environmental behavior in Khodabandeh county based on theory of planned behavior. *J. of Environmental. Education & Sustainable Development*. 6: 2. 69-81. (In Persian)
15. Tolkes, C. 2020. The role of sustainability communication in the attitude-behaviour gap of sustainable tourism. *Tourism and Hospitality Research*. 20: 1. 117-128.
16. Yeboah, F., and Kaplowitz, M. 2016. Explaining energy conservation and environmental citizenship behaviors using the value-belief-norm framework. *Human Ecology Review*. 22: 2. 137-159.
17. Kiatkawsin, K., and Han, H. 2017. Young travelers' intention to behave pro-environmentally: Merging the value-belief-norm theory and the expectancy theory. *Tourism Management*. 59: 76-88.
18. Lind, H., Nordfjærn, T., Jørgensen, S., and Rundmo, T. 2015. The value-belief-norm theory, personal norms. and sustainable travel mode choice in urban areas. *J. of Environmental Psychology*. 44: 119-125.
19. Salehi, S., Memar, R., and Bayad, A. 2016. A sociological explanation of tourists' environmental behavior (Case study: forest park of Noor city). *J. of Tourism Planning and Development*. 4: 15. 107-127. (In Persian)
20. Seif, M., Rastegar, A., Talebi, S., Karimi Fard, T., and Tajvaran, M. 2019. The Causal model of factors affecting of the environmentalist behaviors (The studied sample: domestic tourists in fars). *Environmental Researches*. 9: 18. 239-250. (In Persian)
21. Lee, T.H., and Jan, F.H. 2019. Can community-based tourism contribute to sustainable development? Evidence from resident's perception of the sustainability. *Tourism Management*. 70: 368-380.
22. Park, C.Y., Lee, S., Lee, C., and Reisinger, Y. 2022. Volunteer tourists' environmentally friendly behavior and support for sustainable tourism development using Value Belief-Norm theory: Moderating role of altruism. *J. of Destination Marketing & Management*. 25. 100712.

23. Imani Rastabi, M., Jalilvand, H., and Zandbasiri, M. 2014. Examination of socio-economic problems of Kalgachi of Zagros Yurt forests in Chahar Mahal and Bakhtiari. *J. of Natural ecosystems of Iran*. 4: 2. 59-70. (In Persian)
24. Khosravi, Sh., Maleknia, R., and Khedrizadeh, M. 2016. Economic role of forests in rural livelihoods in northern Zagros. *J. of Forest Sustainable Development*. 1: 3. 252-268. (In Persian)
25. Bazgir, A., Maleknia, R., and Rahimian, M. 2020. The role of alternative fuel access in changing the pattern of household energy consumption among the Zagros forest villagers. *Iranian J. of Forest and Poplar Research*. 27: 4. 399-411. (In Persian)
26. Khosravi, S., Maleknia, R., and Khedrizadeh, M. 2017. Understanding the contribution of non-timber forest products to the livelihoods of forest dwellers in the northern Zagros in Iran. *Small-scale Forestry*. 16: 2. 235-248.
27. Parma, R., Maleknia, R., Shataee, SH., and Naghavi, H. 2017. Land cover change modeling based on artificial neural networks and transmission potential method in LCM (case study: forests Gilan-e Gharb, Kermanshah Province). *Town and Country Planning*. 9: 1. 129-151. (In Persian)
28. Maleknia, R., Khezri, E., Zeinivand, H., and Badehian, Z. 2017. Mapping natural resources vulnerability to droughts using multi-criteria decision making and GIS (case study: Kashkan Basin Lorestan Province, Iran). *J. of Rangeland Science*. 7: 4. 376-386.
29. Bakhshandeh Savadroodbari, M., Maleknia, R., Banj Shafiei, A., Zargarani, M. and Badehian, Z. 2017. The effect of wildfire on the species diversity of soil macro fauna (Case study: Sardasht forests, West Azerbaijan). *Iranian J. of Forest*. 9: 2. 215-231.
30. Motlagh, E.Y., Hajjarian, M., Hossein Zadeh, O., and Alijanpour, A. 2020. The difference of expert opinion on the forest-based ecotourism development in developed countries and Iran. *Land Use Policy*. 94: 1-9.
31. Derikvand, M., Ghasemi aghbash, F., Adeli, K., and Gholamrezaei, S. 2019. Evaluating the effect of Khoramzad highway construction on socioeconomic issues of forest-based rural households Case study: Ghaleh Naseer village, Lorestan province. *J. of Plant Ecosystem Conservation*. 7: 15. 237-252. (In Persian)
32. Bjork, P. 2000. Ecotourism from a conceptual perspective and expended definition of a unique tourism form. *International J. of Tourism Research*. 2: 3. 189-202.
33. Shiravand, H., Khaledi, S., Behzadi, S., and Sanjabi, H.A. 2020. Monitoring and assessing the changes in the coverage and decline of oak forests in Lorestan province using satellite images and BFAST model. *Researches in Geographical Sciences*. 20: 57. 265-280. (In Persian)
34. Latifi, A., Maleknia, R., and Rahimian, M. 2022. Analysis of participatory behavior of tourists in the protection forest based on the theory of planned behavior (Case study: Qalehbol forest area of Khorramabad city). *J. of Natural environment*. 75: 3. 372-383.
35. Modaberi, A., Mahdavi, A., and Amirnejad, H. 2018. Estimating the outdoor recreation value of Ghalehbol forest area of Lorestan using contingent valuation method. *J. of Wood & Forest Science and Technology*. 25: 1. 145-165. (In Persian)
36. Borzoei, N., Maleknia, R., and Zeinivand, H. 2014. Ecological capability evaluation of taf traditional-property for intensive recreation based on MCDM. *Agriculture Science Developments*. 3: 175-182.
37. Shirmohamadi, Y., darabi, G., Hashemi, and Baghi, Z. 2020. The effect of value orientation on environmental tourism behavior through the theory of value, opinion, norm and expectation theory among Darband and Darek tourists. *Studies of tourism management*. 15: 50. 221-252. (In Persian)
38. Safa, L., Mangeli, N., and Ganjkanlo, M.M. 2017. Affecting factor on villagers' pro-Environmental Behavior

- in Khodabandeh County Based on Theory of Planned Behavior. *J. of environmental. Education & Sustainable Development*. 6: 2. 69-81. (In Persian)
39. Yeboah, F., and Kaplowitz, M. 2016. Explaining energy conservation and environmental citizenship behaviors using the value-belief-norm framework. *Human Ecology Review*. 22: 2. 137-159.
40. Derckx, J. 2015. Pro-environmental behavior: Identifying determinants that could predict different types of pro-environmental behavior. Master Thesis, Department of Communication Studies, Faculty of Behavioral sciences, University of Twente.
41. Ibtissem, M.H. 2010. Application of value beliefs norms theory to the energy conservation behavior. *J. of Sustainable Development*. 3: 2. 129-139.
42. Joachim, O., Kamarudin, N., Aliagha, G., and Ufere, K. 2015. Theoretical explanations of environmental motivations and expectations of clients on green building demand and investment. *Earth and Environmental Science*. 23: 1-17.
43. Nelson, M.P., and Ryan, L.A. 2015. *Environmental Ethics*. Oxford Bibliographies in Environmental Science, Chapter: Environmental Ethics, Publisher: Oxford University Press, Editors: Ellen Wohl.
44. Motamedi Barabadi, S., Maleknia, R., Shayan, H., and Almeida García, F. 2020. Do the demographic factors can predict pro-environmental behavior of ecotourists?. *J. of Natural Environment*. 73: 2. 369-382.

